

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 109 (1996)

Artikel: Deregulaziun - da l'intschertezza vers la schanza per l'avegnir
Autor: Pult, Chasper
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-236203>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 05.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Deregulaziun - da l'intschertezza vers la schanza per l'avegnir

da Chasper Pult, parsura LR

Er en muments dad „interregnum“ tranter eveniments che concentreschan ils sforzs da la LR per la Rumantschia – l'onn passà la Scuntrada a Donat, l'onn che vegn la votaziun federala areguard la revisiun da l'artitgel 116 da la constituziun federala – na manca la lavur da l'organisaziun da tetg. Quest è er il mument per sa render quint che la centrala a Cuira presta ina lavur extraordinaria sin il champ linguistic e sin quel cultural cun las paucas persunas (8 plazzas cumplainas repartidas per part sin pliras persunas) che stattan a disposiziun. Il servetsch per linguistica applitgada (sco che l'anteriur post da linguas vegn numnà en vista a sia restructuraziun), il post da translaziun, il post da teaer, il post d'ediziun ed il post d'infurmaziun e da documentaziun stattan tuts a disposiziun da l'entira Rumantschia per pensums che las singulas uniuns affiliadas na pudessan betg accumplir sezzas. E natiralmain che la gronda part dals meds finansials a disposiziun van directamain en las regiuns, saja quai cun las contribuziuns a las uniuns affiliadas, saja quai cun ils collavuratur regiunals u cun sustegnair projects ed ediziuns en las singulas regiuns.

Il preventiv per il proxim onn prevesa in augment da las contribuziuns a las uniuns affiliadas. Pussaivel è quel tras ina restructuraziun da l'entir preventiv. Quai è ina da las consequenzas da la nova lescha federala da contribuziuns ch'è vegnida approvada dal parlament gia avant ed independentamain da la revisiun da l'artitgel 116 CF. Natiralmain che questa midada substanziala per l'avegnir – ina furma da deregulaziun d'in modus che s'aveva verifitgà tant enavant – po crear intschertezzas u temas: La LR na vegn betg pli menziunada explicitamain, il chantun Grischun nun ha amo decis tge basa legala ch'el po e sto stgaffir per las contribuziuns a la Lia rumantscha e per sustegnair en pli mesiras urgentas integradas en il program da lavur. Positiv è però il fatg che dapli meds finansials stattan a disposiziun e che la pressa vegn sustegnida tras in'Agentura da Novitads Rumantscha (ANR) e tras las contribuziuns a las gasettas existentas che passan uss al chantun. Cun quai dat la LR giu sia part sco sustegnidra d'ediziuns da pressa, suenter ch'ella veva gia avant intgin temp mess en mauns da la PSR la realisaziun d'ina gasetta quotidiana. Sa distgargiar na signifitga betg sa dischimegnar: Ina ferma pressa rumantscha professiunala resta ina da las finamiras essenzialas dal moviment rumantsch er en l'avegnir!

L'augment dal sustegn da la LR per las dus gasettas da las uniuns affiliadas (Casa Paterna/La Punt e Pagina da Surmeir) veva manà ad ina correctura dal preventiv davart da la regenza Grischuna.

Il secretari Bernard Cathomas: già 15 onns en servetsch da la LR.

Questa violaziun gravanta da l'autonomia da la LR è vegnida curregida suenter in'intervenziun ch'ha puspè ina giada stuì mussar cleramain tge funcziun e tge dretgs che la Lia rumantscha ha. Cura arriva il di ch'era il Grischun politic vegn a badair ch'i na dat nagina meglra furma per la politica culturala envers la Rumantschia ch'in'instituziun che gruppescha la populaziun rumantscha da tut las regions?

La radunanza da delegadas e delegads a Tarasp cun visita dals monuments istorics e culturals ha permess in contact pli stretg cun la regiun, quai ch'è er l'intent da la radunanza da stad. Er l'inscunter cun la vischnanca da Lantsch che la suprastanza ha pudì far en sia radunanza sin il pajais – curt suenter l'impreschiunanta manifestaziun d'identitad rumantscha – permetta quest contact necessari cun las diversas furmas da realitad rumantscha.

Quasi sco regal da Nadal ha la Rumantschia pudì finalmain prender conuschientscha dals emprims resultats davart l'acceptanza dal rumantsch grischun en in studi che la regenza veva dà en incumbenza cun in credit deciss dal cussegl grond. La retschertga conferma che la lavur da la LR porta fritgs: Ils Rumantschs vulan in'unica lingua scritta ed i na dat betg alternativas al rumantsch grischun. Quest è ina da las satisfacziuns che pon render cuntent il secretari da la LR, Bernard Cathomas, ch'accumplescha quest onn il giubileum da 15 onns engaschament per la Lia rumantscha. Che questa lavur vegn fatga cun anim e creativitat, ma er cun professionalitad e perseveranza demussa la motivaziun da las collavuraturas e dals collavuratur. A tut il team damai ina strenschiada dal maun per engraziar e per giavischar curaschi ed energias per ir enavant vers la votaziun federala da l'onn vegnent, che porta al rumantsch l'emancipaziun ditg spetgada. La lavur cuntinua!